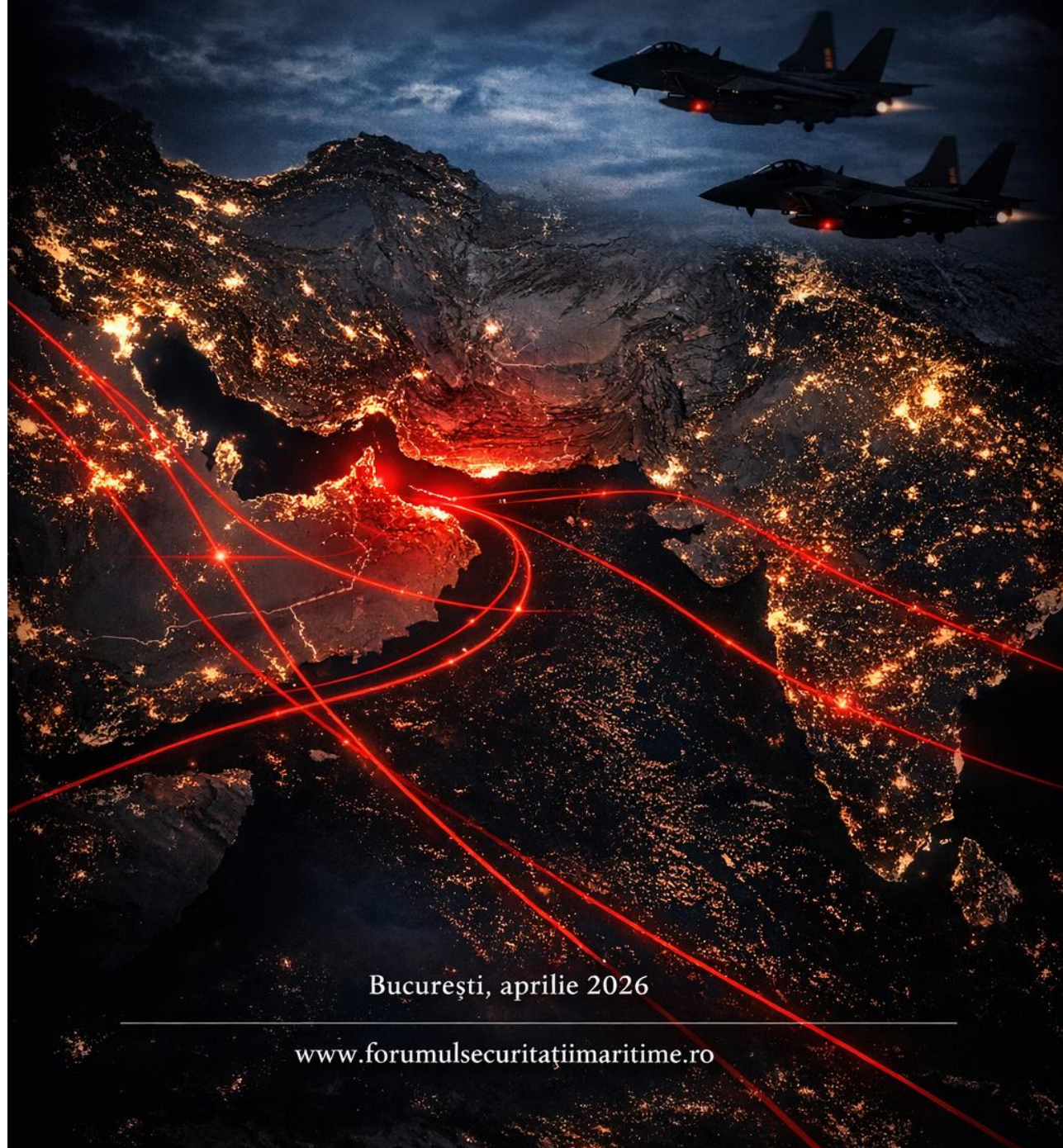

FORUMUL SECURITĂȚII MARITIME

RĂZBOIUL SUA-IRAN DIN 2026

Prin prisma gândirii strategice a lui Zbigniew Brzezinski

O evaluare geostrategică, juridică și sistemică a conflictului

București, aprilie 2026

www.forumsecuritațiiaritime.ro

FORUMUL SECURITĂȚII MARITIME
ANALIZĂ STRATEGICĂ

RĂZBOIUL SUA-IRAN DIN 2026 PRIN PRISMA
GÂNDIRII STRATEGICE A LUI ZBIGNIEW BRZEZINSKI

O evaluare geostrategică a conflictului și a implicațiilor sale

AUTORI: Cam. Fl. (rtr) Dr. Sorin LEARSCHI¹ Amiral(rtr) Dr. Aurel POPA²

Publicat de Forumul Securității Maritime
www.forumulsecuritatiiamaritime.ro
București, aprilie 2026

* Acest document constituie o analiză de specialitate pregătită în scopuri academice și informative, bazându-se pe lucrările lui Zbigniew Brzezinski și pe date publice disponibile la data de 11 aprilie 2026. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reprezintă poziția oficială a vreunei instituții sau autorități guvernamentale.

¹ Director-Forumul Securității Maritime

² Președinte – Forumul Securității Maritime

CUPRINS

Contents

INTRODUCERE: MAREA TABLA DE ȘAH SE REAPRINDE	4
2. CONTEXTUL ESCALADĂRII: DE LA PRESIUNEA MAXIMĂ LA CONFRUNTAREA DIRECTĂ	5
2.1 Anatomia unui conflict previzibil	5
2.2 Lectura brzezinsiană a escaladării.....	5
3. IRANUL CA PIVOT GEOPOLITIC: CADRUL LUI BRZEZINSKI APLICAT.....	6
3.1 Iranul în geometria puterii – opinia lui Zbigniew Brzezinski	6
3.2 Strâmtoarea Hormuz și dimensiunea maritimă a conflictului	6
4. PRIMATUL AMERICAN: ÎNTRE HEGEMONIA ȘI CONDUCERE	8
4.1 Dilema brzezinsiană a puterii americane	8
4.2 Supraextinderea strategică și dispersia resurselor	8
5. DIMENSIUNEA NUCLEARĂ: PROLIFERARE SAU DESCURAJARE?	9
6. TURBULENȚE REGIONALE: RUSIA, CHINA ȘI BALANȚA EURASIATICĂ	9
7. IMPLICAȚII PRIVIND SECURITATEA MARITIMĂ: HORMUZ ȘI COMERTUL GLOBAL.....	10
7.1 Hormuz și Bab el-Mandeb: Coridoarele vulnerabile ale ordinii mondiale.....	10
7.2 Precedente periculoase pentru libertatea de navigație	11
8. CONCLUZII PENTRU ACTORII CHEIE.....	11
8.1 Statele Unite ale Americii.....	11
8.2 Israel.....	12
8.3 NATO	12
8.4 Uniunea Europeană.....	13
10. EPILOG: CALEA NEALEASĂ	14
BIBLIOGRAFIE	15

Abstract

This article provides a theoretically grounded and empirically informed analysis of the 2026 United States–Iran conflict through the strategic framework developed by Zbigniew Brzezinski. It argues that the confrontation reflects a broader systemic transformation characterised by the erosion of American primacy and the emergence of multipolar dynamics. By conceptualising Iran as a geopolitical pivot, the article demonstrates how geographic positioning and asymmetric capabilities enable disproportionate influence within the Eurasian system. The study further examines the nuclear dimension of the conflict through the lens of security dilemma theory and deterrence logic, highlighting the paradox whereby efforts to prevent proliferation may accelerate it. In addition, the article analyses the implications for maritime security, particularly regarding critical chokepoints such as the Strait of Hormuz, and evaluates the legality of strategic actions under international law.

Ultimately, the article contends that the 2026 conflict underscores the structural limits of unilateral force and reinforces the necessity of multilateral governance frameworks in sustaining international order.

Keywords : United States; Iran; Brzezinski; geopolitics; nuclear deterrence; security dilemma; maritime security; UNCLOS; multipolarity; international law.

JEL Codes: F51, F52, F53

INTRODUCERE: MAREA TABLA DE ȘAH SE REAPRINDE

La 28 februarie 2026, Statele Unite ale Americii și Israelul au lansat operațiuni aeriene coordonate, la scară largă, împotriva Republicii Islamice Iran – denumite 'Operațiunea Furie Epică' de către Washington și 'Operația Răgetul Leului' de către Tel Aviv – inaugurând cel mai strategic conflict armat care implică direct o putere regională cu ambiții nucleare de la Războiul din Golf din 1991. Asasinarea Liderului Suprem Ali Khamenei și a mai multor oficiali de rang înalt ai Republicii Islamice, urmată de închiderea parțială a Strâmătorii Hormuz și de atacurile de ripostă cu rachete balistice și drone ale Iranului împotriva Israelului, bazelor americane din regiune și națiunilor arabe din Golf care găzduiesc active militare americane, a reconfigurat brutal arhitectura de securitate a Orientului Mijlociu mai larg.

Această analiză propune o interpretare a evenimentelor curente prin prisma a două lucrări de referință ale strategului polono-american Zbigniew Brzezinski: *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (1997) și *The Choice: Global Domination or Global Leadership* (2004). Departe de a fi depășită, opera lui Brzezinski oferă un cadru analitic de o acuitate remarcabilă pentru înțelegerea dinamicii geopolitice care a condus la conflictul actual și pentru anticiparea consecințelor sale strategice pe termen mediu și lung.

Brzezinski a avertizat, acum aproape trei decenii, că hegemonia americană asupra a ceea ce el numea "Marea Tablă de Șah Eurasiatică" depindea de capacitatea Washingtonului de a preveni apariția unor puteri regionale recalitrante care amenințau controlul SUA asupra celor cinci "capete de pod" geostrategice: Europa de Vest, Orientul Mijlociu, Asia Centrală, Asia de Est și Asia de Sud. Iranul — în opinia sa, un "pivot geopolitic" — a fost identificat ca un actor de importanță critică, a cărui orientare strategică ar determina substanțial viitorul ordinii internaționale pe întreaga suprafață eurasiatică³

Forumul pentru Securitate Maritimă, în conformitate cu scopul său de a evalua amenințările și oportunitățile care afectează securitatea maritimă globală și regională, abordează acest conflict nu doar ca pe o confruntare bilaterală SUA-Iran, ci ca pe un test de stres sistemic al ordinii internaționale post-Război Rece – unul cu implicații directe pentru libertatea de navigație, lanțurile de aprovizionare cu energie, coeziunea alianțelor și securitatea statelor aflate în poziții geopolitice sensibile, inclusiv România. Această analiză pornește de la convingerea că moștenirea intelectuală dublă a lui Brzezinski – arhitectura realistă a Marii Table de Șah și ambiția normativă a Alegerii – oferă cea mai coerentă lentilă conceptuală prin care să evaluăm atât cauzele, cât și consecințele războiului din 2026.

³ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperativele sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 31.

2. CONTEXTUL ESCALADĂRII: DE LA PRESIUNEA MAXIMĂ LA CONFRUNTAREA DIRECTĂ

2.1 Anatomia unui conflict previzibil

Conflictul din 2026 nu a apărut *ex nihilo*. Reprezintă culminarea unei succesiuni de escaladări graduale care urmează logica inexorabilă a ceea ce Brzezinski a descris ca fiind competiția pentru controlul tablei de șah eurasiatice. Odată cu reintroducerea campaniei de "presiune maximă" de către administrația Trump la întoarcerea sa la Casa Albă, în ianuarie 2025, prăbușirea rialului iranian — agravată de noile sancțiuni internaționale impuse în septembrie 2025, după "Războiul celor 12 zile" — a declanșat o criză economică profundă în Iran. Până la sfârșitul lunii decembrie 2025, proteste de masă izbucniseră în peste o sută de orașe iraniene, unele dintre cele mai mari de la Revoluția Islamică din 1979, evoluând rapid în apeluri explicite de răsturnare a Republicii Islamice.

Guvernul iranian a răspuns cu forță letală. Masacrele din 8 și 10 ianuarie 2026 au produs între 7.000 și 32.000 de decese civile documentate, conform estimărilor variate ale HRANA, ale oficialilor neguvernamentali iranieni din domeniul sănătății și ale surselor guvernamentale⁴. Președintele Donald Trump a amenințat cu o intervenție militară explicită dacă regimul ar ucide protestatari pașnici, inițiind simultan cea mai mare concentrare a puterii aeriene americane din regiune de la invazia Irakului din 2003. Negocierile nucleare indirecte purtate la Mascate și Geneva sub medierea Omanului, care au durat din aprilie până în iunie 2025, s-au prăbușit în principal din cauza insistenței Iranului asupra "dreptului său inalienabil" la îmbogățirea uraniului și a dezvoltărilor AIEA privind un stoc de uraniu puternic îmbogățit ascuns într-o facilitate subterană din Isfahan⁵.

Războiul de Douăsprezece Zile din iunie 2025, în care Israelul a lovit infrastructura militară și nucleară iraniană cu sprijinul tacit al Americii, a degradat semnificativ capacitățile defensive ale Teheranului. Proxi-urile regionale ale Iranului — Hezbollah, Hamas, milițiile šiite irakiene — fuseseră deja substanțial erodate în timpul campaniei Israelului din 2023-2024. Guvernul Assad din Siria s-a prăbușit în decembrie 2024. În acest context, Washingtonul și Tel Aviv au calculat că fereastra de oportunitate militară nu va fi mai favorabilă, continuând lansarea Operațiunii Epic Fury și Operațiunii Roaring Lion pe 28 februarie 2026 – în mijlocul negocierilor în curs la Islamabad.

2.2 Lectura brzezinsiană a escaladării

Brzezinski a avertizat în *The Grand Chessboard* că dominația americană în Eurasia este un "produs trecător" și că perpetuarea sa necesită o politică externă prudentă, capabilă să coopteze actorii regionali, în loc să-i confrunte prin constrângere⁶. El a identificat Iranul ca un "pivotal geopolitic" ale cărui alegeri strategice — cooperare sau rezistență față de influența americană — ar modela profund securitatea întregului spațiu eurasiatic. Paradoxal, opțiunea militară adoptată de administrația Trump în 2026 pare să contrazică recomandările lui Brzezinski din *The Choice* (2004), în care susținea ferm un multilateralism american responsabil, opus "ispitei imperiale" unilaterale.

În *The Choice*, Brzezinski a susținut că o Americă care optează pentru "dominația globală" în locul "conducerii globale" riscă să transforme aliații în sateliți, partenerii în adversari și să genereze un antiamericanism sistemic. Atacul lansat în timpul negocierilor active – fapt subliniat de ministrul iranian de externe, Abbas Araghchi, care a numit acțiunea 'total neprovocată, ilegală și ilegală' – ilustrează exact tipul de comportament hegemon pe care Brzezinski l-a condamnat ca fiind destabilizator structural pe termen lung. Caracterizarea întregii regiuni de către Rusia ca fiind "în flăcări" și apelurile Chinei pentru încetarea imediată a ostilităților confirmă că acțiunea militară americană a erodat semnificativ credibilitatea diplomatică a Washingtonului în rândul marilor puteri.

⁴ Agenția de Știri a Activiștilor pentru Drepturile Omului (HRANA), Raport preliminar privind victimele din ianuarie 2026 (Washington, D.C.: HRANA, ianuarie 2026), citat pe Wikipedia, "Războiul Iranului din 2026", accesat la 11 aprilie 2026 https://en.wikipedia.org/wiki/2026_Iran_war.

⁵ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiivele sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 198.

⁶ Zbigniew Brzezinski, *The Choice: Global Domination or Global Leadership* (New York: Basic Books, 2004), 9.

În plus, dinamica escaladării trebuie înțeleasă și prin prisma interdependenței dintre presiunile interne și constrângerile externe ale actorilor implicați. Regimul iranian, confruntat simultan cu delegitimare internă și izolare internațională, a fost împins către o logică de reziliență agresivă, în care demonstrarea capacității de ripostă a devenit esențială pentru supraviețuirea politică. În mod simetric, administrația americană a operat într-un cadru strategic dominat de imperative de credibilitate și descurajare, unde inacțiunea ar fi fost interpretată ca slăbiciune sistemică.

Această convergență a logicilor de securitate antagonice a generat ceea ce literatura strategică definește drept „spirală de escaladare inevitabilă”, în care fiecare acțiune defensivă este percepută de adversar ca ofensivă, amplificând ciclul confruntării. În această cheie, conflictul din 2026 nu este doar rezultatul unei decizii politice punctuale, ci expresia unei incompatibilități structurale între două paradigme de securitate.

3. IRANUL CA PIVOT GEOPOLITIC: CADRUL LUI BRZEZINSKI APLICAT

3.1 Iranul în geometria puterii – opinia lui Zbigniew Brzezinski

Brzezinski a oferit în *The Grand Chessboard* o taxonomie precisă a actorilor relevanți geopolitic de pe tabla de șah eurasiatică: "jucători activi" — state cu capacitatea și voința de a proiecta puterea dincolo de propriile granițe — și "pivoturi geopolitice" — state a căror importanță nu derivă din propria putere, ci din poziția sensibilă și din efectul pe care orientarea lor strategică îl produce asupra jucătorilor importanți⁷. Iranul a fost plasat explicit în categoria pivoturilor geopolitice, alături de Ucraina, Azerbaidjan, Coreea de Sud și Turcia. Controlul asupra Iranului — sau cel puțin neutralizarea ostilității sale — era perceput ca fiind esențial pentru consolidarea prezenței americane în zona de "interes vital": Orientul Mijlociu, mai larg, cu resursele sale energetice și coridoarele maritime strategice.

În contextul anului 2026, rolul Iranului ca pivot geopolitic este confirmat cu o forță deosebită. Decizia Teheranului de a închide parțial Strâmtoarea Hormuz, prin care trece aproximativ 20 la sută din petrolul lumii, a demonstrat că o putere regională cu capacități militare limitate, dar cu o poziționare geografică strategică, poate totuși impune costuri asimetrice economiei globale, depășind cele generate de multe operațiuni militare convenționale. Acest lucru validează intuiția centrală a lui Brzezinski: în jocul geopolitic eurasiatic, locația și conectivitatea adesea depășesc puterea militară brută.

Mai mult, capacitatea Iranului de a activa o rețea de proxy-uri non-statale în întreaga regiune — Hezbollah în Liban, miliții šiite în Irak, houthi în Yemen — reprezintă tipul de proiecție difuză a puterii pe care cadrul lui Brzezinski, ancorat în geopolitica clasică, îl anticipa doar parțial. "Axa Rezistenței" funcționează ca un multiplicator asimetric al influenței strategice a Iranului, transformând ceea ce altfel ar fi un conflict bilateral SUA–Iran într-o conflagrație regională pe mai multe fronturi, cu consecințe globale.

3.2 Strâmtoarea Hormuz și dimensiunea maritimă a conflictului

Unul dintre cele mai puternice instrumente de represalii iraniene în conflictul actual este restricționarea controlată a Strâmtoării Hormuz. Declarația liderului suprem interimar Mojtaba Khamenei, conform căreia strâmtoarea va rămâne "închisă" ca pârghie împotriva Washingtonului, a generat reacții imediate pe piețele globale și a declanșat o cursă diplomatică pentru identificarea unor rute alternative de aprovizionare. La data de 11 aprilie 2026 — data acestei analize — un armistițiu fragil de două săptămâni era în negociere la Islamabad, dar Iranul impunea un prag de cel mult cincisprezece nave pe zi autorizate să tranziteze strâmtoarea, traficul de petroliere fiind practic prăbușit.

Din perspectiva securității maritime – misiunea centrală a Forumului pentru Securitate Maritimă – restricția Strâmtoării Hormuz reprezintă un precedent extrem de periculos. Agenția de transport maritim a ONU (IMO), oficialii AIEA și operatorii comerciali au semnalat că libertatea de navigație, unul dintre pilonii fundamentali ai ordinii maritime internaționale, este amenințată nu doar prin acte

⁷ Encyclopaedia Britannica, "Războiul din Iran din 2026", accesat la 11 aprilie 2026 <https://www.britannica.com/event/2026-Iran-war>.

cinetice directe, ci și prin condiționarea tranzitului – practici pe care CEO-ul Abu Dhabi National Oil Company, Sultan Al Jaber, le-a descris public ca stabilind "un precedent periculos pentru lume, subminarea principiului libertății de navigație care stă la baza comerțului global." Coreea de Sud a trimis nave pe rute alternative prin portul Yanbu din Arabia Saudită pentru a ocoli perturbarea, în timp ce AIEA a avertizat că loviturile din apropierea centralei nucleare Bushehr reprezintă "un pericol foarte real pentru siguranța nucleară".

Brzezinski nu a abordat explicit securitatea maritimă în lucrările analizate aici, preferând un cadru predominant terestru de dominație eurasiatică. Cu toate acestea, logica sa geopolitică este pe deplin aplicabilă: controlul asupra coridoarelor maritime din Golful Persic și Marea Arabiei este coextensiv cu controlul asupra fluxurilor de energie care alimentează economiile Asiei de Est – un element de putere de ordinul întâi pe tabla de șah a secolului XXI. Posibila reactivare a Houthi pentru a bloca Strâmtoarea Bab el-Mandeb ar extinde amenințarea maritimă către Marea Roșie și Oceanul Indian, comprimând și mai mult liniile globale de aprovizionare cu energie.

4. PRIMATUL AMERICAN: ÎNTRE HEGEMONIA ȘI CONDUCERE

4.1 Dilema brzezinsiană a puterii americane

The Choice (2004) este, în esență, o meditație asupra dilemei fundamentale a puterii americane la începutul mileniului: cum pot Statele Unite să-și mențină poziția preponderantă fără a aliena comunitatea internațională prin excese unilaterale? Brzezinski a identificat două tentații simetrice și la fel de periculoase: "ispita imperială" — folosirea forței brute pentru a impune voința americană, ignorând consensul internațional — și "tentația retragerii" — abandonarea angajamentelor globale sub presiunea obstacolelor interne și externe⁸.

Operațiunea Furie Epică pare să illustreze prima tentativă în toată complexitatea sa. Administrația Trump a oferit justificări diverse și uneori contradictorii pentru inițierea conflictului: prevenirea unui atac iranian iminent, distrugerea capacităților de rachete, neutralizarea programului nuclear, confiscarea resurselor de hidrocarburi iraniene și schimbarea regimului prin împuternicirea opoziției iraniene. Această multitudine de raționamente — unele respinse explicit de oficialii americani înșiși și de AIEA — sugerează că decizia militară a precedat, nu a urmat, deliberarea strategică.

Brzezinski a subliniat în The Grand Chessboard că supremația americană este legitimă și stabilizatoare în măsura în care se exercită prin consimțământ și parteneriat, nu prin constrângere. El a avertizat explicit: Statele Unite, care nu mai pot inspira sau convinge, vor fi obligate să constrângă, iar constrângerea generează rezistență⁹. Atacul lansat în timpul negocierilor active confirmă acest avertisment cu o precizie izbitoră. Reacția internațională — condamnarea din partea Rusiei și Chinei, neliniștea aliaților europeni, ambivalența statelor arabe din Golf, simultan dependente de protecția americană și expuse represaliilor iraniene — reflectă exact eroziunea puterii americane de tip soft de care se teme Brzezinski.

4.2 Supraextinderea strategică și dispersia resurselor

Conflictul cu Iranul plasează Statele Unite în situația strategică pe care Brzezinski o considera cea mai periculoasă: dispersarea simultană a efortului militar pe mai multe fronturi. La data de 11 aprilie 2026, Statele Unite sunt implicate sau profund implicate în: operațiuni aeriene la scară largă împotriva Iranului (CENTCOM raportând peste 13.000 de lovituri reușite împotriva țintelor militare iraniene); campania anti-Hezbollah în sprijinul Israelului în Liban; presiunea anti-Houthi în Yemen; sprijinul continuu pentru Ucraina împotriva agresiunii ruse; și menținerea descurajării împotriva Chinei în Indo-Pacific. Această supraextindere a puterii americane — ceea ce Brzezinski a numit riscul de „supraîntindere imperială”, reflectând formularea anterioară a lui Paul Kennedy — ridică întrebări serioase despre sustenabilitatea strategică pe termen mediu¹⁰.

Întrebarea fundamentală pe care Brzezinski a pus-o cu privire la orice aventură militară în Orientul Mijlociu, mai larg, rămâne fără răspuns în conflictul actual: care este strategia de ieșire și cine va governa a doua zi? Experiența irakiană din 2003 – invocată explicit de mai mulți analiști în legătură cu criza actuală – ilustrează pericolul unei victorii tactice neînsoțite de o viziune politică coerentă pentru ordinea post-conflict. Justificările diverse și schimbătoare ale administrației Trump pentru război, așa cum menționează Enciclopedia Britannica, variază de la prevenirea armelor nucleare iraniene până la schimbarea regimului – obiective care implică stări operaționale finale și cerințe politice fundamentale diferite de respectare.

În acest context, apare o tensiune fundamentală între capacitatea militară proiectată la nivel global și sustenabilitatea politică internă a angajamentului american. Costurile cumulative ale implicării simultane pe multiple teatre operaționale – financiare, umane și instituționale – riscă să genereze o erodare progresivă a consensului intern privind rolul global al Statelor Unite.

Această dinamică reflectă ceea ce Brzezinski anticipa ca fiind limita structurală a hegemoniei: incapacitatea de a menține simultan dominația strategică și coeziunea internă fără o recalibrare a

⁸ Zbigniew Brzezinski, *Alegerea: Dominația globală sau conducerea globală* (New York: Basic Books, 2004), 217-219.

⁹ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperativele sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 214-215.

¹⁰ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperativele sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 214-215.

obiectivelor externe. În absența unei astfel de recalibrări, riscul nu este doar supraextinderea militară, ci și fragmentarea voinței politice interne, cu implicații directe asupra predictibilității strategice a Washingtonului.

5. DIMENSIUNEA NUCLEARĂ: PROLIFERARE SAU DESCURAJARE?

Programul nuclear al Iranului a constituit, cel puțin oficial, principalul *casus belli* pentru operațiunile militare din 2026. Pe 27 februarie 2026 – cu o zi înainte de lansarea atacurilor – AIEA a raportat că Iranul a ascuns uraniu puternic îmbogățit într-o facilitate subterană din Isfahan, afirmând că nu poate garanta natura "exclusiv pașnică" a programului. Totuși, aceeași agenție a clarificat că nu a găsit dovezi ale unui program organizat de arme nucleare și că estimările anterioare ale DIA sugerau că Iranul ar avea nevoie de un deceniu pentru a dezvolta rachete capabile să ajungă pe teritoriul SUA. Președintele Trump, în discursul despre Starea Națiunii din 24 februarie, a declarat că Iranul și-a reluat programul nuclear și dezvoltă rachete capabile să lovească Statele Unite – afirmații neconfirmate de evaluări independente.

Brzezinski nu a abordat direct proliferarea nucleară iraniană în lucrările sale din 1997 și 2004 – reflectând stadiul mai puțin avansat al programului la acea vreme. Totuși, principiile sale sunt pe deplin aplicabile: el a susținut că amenințările la adresa securității de prim rang necesită răspunsuri diplomatice durabile, mai degrabă decât intervenții militare care ar putea dezechilibra ecuația regională fără a elimina cauzele structurale ale insecurității. Dacă loviturile militare din 2025 și 2026 au întârziat programul nuclear al Iranului cu doi ani, așa cum estimează Departamentul Apărării, această fereastră de timp poate fi exploatată doar dacă este însoțită de un cadru diplomatic solid – o condiție pe care negocierile actuale de armistițiu de la Islamabad par departe de a o satisface¹¹.

Există un paradox fundamental înrădăcinat în strategia nucleară americană față de Iran: operațiunile militare menite să distrugă programul nuclear iranian pot, pe termen mediu, să crească motivația Teheranului de a-l reconstitui clandestin, concluzionând – după modelul nord-coreean – că armele nucleare sunt singura garanție efectivă a supraviețuirii regimului împotriva puterii militare americane. Brzezinski ar fi recunoscut imediat această dialectică coercitivă: folosirea forței brute pentru a descuraja comportamentul nedorit poate produce, paradoxal, exact comportamentele pe care se caută să le prevină. Această dinamică este tocmai ceea ce face ca lipsa unui cadru diplomatic post-conflict credibil să fie atât de periculoasă din punct de vedere strategic.

O dimensiune suplimentară a problematicii nucleare este reprezentată de efectul de contagiune regională. Statele din Golf, în special Arabia Saudită, au semnalat în mod repetat că nu vor rămâne pasive în fața unui Iran perceput ca fiind la un pas de a obține statutul nuclear militar. În consecință, conflictul din 2026 riscă să declanșeze o cursă regională a înarmării nucleare, cu implicații majore pentru regimul global de neproliferare.

Această perspectivă amplifică relevanța unei soluții diplomatice post-conflict care să includă mecanisme robuste de verificare și garanții de securitate extinse. În absența acestora, echilibrul nuclear regional ar putea evolua de la o situație latentă de descurajare la una de proliferare activă, mult mai instabilă și dificil de gestionat.

6. TURBULENȚE REGIONALE: RUSIA, CHINA ȘI BALANȚA EURASIATICĂ

Brzezinski a avertizat în *The Grand Chessboard* că principalul risc pentru primatul american nu era un atac frontal al unei singure puteri rivale, ci formarea unor coaliții anti-hegemonice — formale sau informale — capabile să contrabalanseze influența americană în regiunile-cheie ale Eurasiei. El a identificat scenariul unei "mari coaliții formate din China, Rusia și, poate, Iran" ca fiind "cea mai periculoasă" combinație posibilă pentru interesele americane, având în vedere capacitatea sa de a contesta preponderența SUA pe întregul continent eurasiatic. Conflictul din 2026 creează condițiile

¹¹ Georgetown Journal of International Affairs, "Războiul împotriva Iranului și riscurile globale: spune-mi cum se termină asta", Universitatea Georgetown, aprilie 2026, <https://gjia.georgetown.edu/conflict-security/the-war-against-iran-and-global-risks-tell-me-how-this-ends/>.

prealabile pentru o astfel de dinamică de coaliție, chiar dacă manifestarea sa formală rămâne provizorie.

Rusia, încă implicată în Ucraina, a caracterizat conflictul SUA-Iran drept o dovadă a imperialismului american, obținând astfel un atu propagandistic de primă mână. Purtătorul de cuvânt al Kremlinului, Dmitri Peskov, a declarat că "nivelul tensiunii din regiune crește și continuă să crească" și că "întreaga regiune este în flăcări" – un limbaj calibrat pentru a prezenta Washingtonul drept un actor destabilizator în afacerile mondiale. Interesul Rusiei pentru o implicare prelungită a Americii în Orientul Mijlociu este structural: distrage atenția strategică și resursele SUA de pe teatrul european, reduce lățimea politică a sprijinului pentru Ucraina și generează beneficii economice din creșterea prețurilor la energie.

China, principalul client petrolier al Iranului, are motivații economice și strategice să susțină – indirect – capacitatea Teheranului de a rezista. Apelurile Beijingului pentru încetarea imediată a ostilităților, formulate în limbajul dreptului internațional și al multilateralismului, poziționează China ca contraparte responsabilă, în contextul mării puteri a unilateralismului american. Această postură diplomatică nu costă China nimic din punct de vedere militar, aducând în același timp beneficii normative semnificative în Sudul Global. Brzezinski ar fi recunoscut acest lucru ca o ilustrare clasică a avertismentului său: acțiunea militară unilaterală americană întărește inevitabil autoritatea morală a celor — inclusiv a rivalilor autoritari — care invocă principiile ordinii internaționale pe care Washingtonul este văzut ca încălcându-le.

Rolul Pakistanului în criza actuală merită o atenție deosebită. Islamabad găzduiește negocierile pentru încetarea focului programate pentru 12 aprilie 2026, poziționându-se ca un mediator indispensabil. Pakistanul — un stat nuclear care, potrivit unor evaluări, a furnizat tehnologie nucleară Iranului — este el însuși un "pivotal geopolitic" în taxonomia lui Brzezinski, a cărui stabilitate este esențială pentru securitatea Asiei de Sud. Implicarea sa în medierea conflictului SUA-Iran adaugă un strat de complexitate unui tablou strategic deja complex, reflectând totodată apariția unor noi configurații diplomatice regionale pe care cadrele tradiționale orientate spre Occident întâmpină dificultăți în a le acomoda.

Turcia, un alt "pivotal geopolitic" identificat de Brzezinski, a adoptat o postură de neutralitate activă, evitând implicarea în conflict și menținând canalele diplomatice deschise cu toate părțile. Această poziție ilustrează atât asertivitatea tot mai mare a puterilor mijlocii în sistemul eurasiatic, cât și erodarea progresivă a arhitecturii binare a alianțelor care a structurat relațiile internaționale în epoca Războiului Rece. Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, care găzduiesc baze americane și au fost ținta unor atacuri iraniene, se confruntă cu un calcul strategic dificil: dependența de umbrela securității americane versus vulnerabilitatea la represalii iraniene, agravată de faptul că Strâmtoarea Hormuz rămâne parțial blocată – perturbând chiar și exporturile de hidrocarburi de care depind modelele lor economice.

În plus, conflictul evidențiază emergența unui model multipolar fluid, în care alianțele nu mai sunt fixe, ci contextuale și tranzacționale. Actorii regionali își optimizează pozițiile nu prin aliniere rigidă, ci prin echilibrare strategică între marile puteri.

Această transformare reduce capacitatea sistemului internațional de a genera stabilitate prin blocuri de putere coerente și amplifică incertitudinea strategică. În acest cadru, rolul pivoturilor geopolitice devine nu doar relevant, ci decisiv, deoarece acestea pot înclina balanța regională fără a deține supremație militară proprie.

7. IMPLICAȚII PRIVIND SECURITATEA MARITIMĂ: HORMUZ ȘI COMERȚUL GLOBAL

7.1 Hormuz și Bab el-Mandeb: Coridoarele vulnerabile ale ordinii mondiale

Securitatea maritimă globală este amenințată în prezent pe două axe simultane. Prima, Strâmtoarea Hormuz, a cărei blocadă parțială de către Iran a generat deja o creștere semnificativă a prețurilor la petrol și o reorganizare forțată a rutelor maritime comerciale globale. Coreea de Sud a trimis nave pe rute alternative prin Arabia Saudită, Nikkei 225 din Japonia și indicele Hang Seng din Hong Kong au crescut pe baza rapoartelor privind posibile negocieri pentru încetarea focului, iar AIEA a avertizat

că atacurile din apropierea facilității nucleare Bushehr reprezintă "un pericol foarte real pentru siguranța nucleară". La data acestei analize, doar un singur petrolier traversase Strâmtoarea Hormuz în ultimele douăzeci și patru de ore, conform Reuters, în timp ce Iranul impunea un maxim de cincisprezece nave pe zi în baza prevederilor de încetare a focului.

A doua axă, Strâmtoarea Bab el-Mandeb, este amenințată de reactivarea Houthi. Surse de securitate indică faptul că forțele houthi, care suspendaseră atacurile asupra Mării Roșii din octombrie 2025, în urma planului de pace pentru Gaza, au reluat atacurile cu rachete și drone asupra Israelului și au deschis un nou front în conflictul regional în expansiune, începând cu 28 martie 2026. Planurile de incursiuni în Marea Arabiei și exploatarea celulelor stabilite pe partea africană a Mării Roșii ar reprezenta, se pare, o escaladare suplimentară care ar comprima lanțul global de aprovizionare maritimă de la Oceanul Indian până în Marea Mediterană.

7.2 Precedente periculoase pentru libertatea de navigație

Condiționarea tranzitului petrolierelor prin Strâmtoarea Hormuz – fie prin închidere fizică, cote impuse sau scheme de taxare – reprezintă o provocare directă pentru principiul libertății de navigație consacrat în Convenția ONU asupra Dreptului Mării (UNCLOS). IMO a declarat orice restricție politică a navigației ca fiind categoric inadmisibilă. Sultan Al Jaber, CEO al ADNOC, a articularat cu precizie miza: "Strâmtoarea nu a fost construită, proiectată, finanțată sau construită de niciun stat. Transformarea acestei căi navigabile vitale, ca armă, sub nicio formă nu poate rezista. Aceasta ar crea un precedent periculos pentru lume." Președintele Trump, la rândul său, a emis avertismente dure împotriva schemelor iraniene de taxare prin intermediul Truth Social, dar redeschiderea efectivă a strâmătorii rămâne incertă chiar și în cadrul proiectului de încetare a focului.

Dacă Iranul va reuși să impună și să mențină un regim de tranzit condiționat fără repercusiuni proporționale și durabile, acest lucru va constitui un precedent exploatabil pentru alți actori regionali: China în Strâmtoarea Taiwan sau Strâmtoarea Malacca, Rusia în zonele maritime arctice sau alții care ar putea urmări acest caz-test cu interes strategic. Forumul pentru Securitate Maritimă a susținut constant că principiul fundamental al libertății maritime nu poate fi apărat selectiv – fie este universal, fie nu. Conflictul actual ridică, prin urmare, o provocare sistemică nu doar pentru securitatea energetică, ci și pentru întreaga structură a dreptului internațional maritim.

Din perspectiva cadrului analitic al lui Brzezinski, amenințarea la adresa lui Hormuz confirmă teza sa centrală: cine controlează infrastructura puterii eurasiatice controlează destinul ordinii mondiale. Coridoarele maritime din Golful Persic nu sunt geografie periferică – ele reprezintă sistemul capilar al economiei globale. Statele Unite, care angajează resurse militare majore pentru distrugerea facilităților militare iraniene, în timp ce nu reușesc să asigure o libertate de navigație maritimă durabilă, vor obține un succes tactic în detrimentul unui obiectiv strategic. Brzezinski ar fi insistat că măsura succesului geopolitic nu constă în numărul de lovituri efectuate, ci în calitatea ordinii stabilite ulterior.

Pe termen mediu, această situație poate conduce la militarizarea accentuată a rutelor maritime critice, inclusiv prin creșterea prezenței navale a marilor puteri și extinderea operațiunilor de escortă a transporturilor comerciale. Deși aceste măsuri pot oferi stabilitate temporară, ele contribuie la transformarea spațiilor maritime din zone de tranzit economic în zone de competiție strategică directă.

Această evoluție marchează o mutație semnificativă în natura securității maritime globale, în care dimensiunea economică devine inseparabilă de cea militară, iar libertatea de navigație nu mai poate fi considerată un dat, ci un obiectiv care necesită protecție activă și continuă.

8. CONCLUZII PENTRU ACTORII CHEIE

8.1 Statele Unite ale Americii

Statele Unite, în urma lansării Operațiunii Epic Fury, se confruntă cu consecințele strategice ale alegerii pe care Brzezinski a numit-o "dominație globală", în detrimentul "conducerii globale". Succesul tactic al primei faze a operațiunilor aeriene nu este contestat: asasinarea lui Khamenei, degradarea semnificativă a armatei și infrastructurii nucleare accesibile a Iranului, precum și istoricul

operațional de peste 13.000 de lovituri reușite reprezintă obiective atinse. Totuși, strategia de a doua zi rămâne profund neclară – și tocmai această diferență dintre capacitatea tactică și viziunea strategică este ceea ce Brzezinski a avertizat cel mai des.

Prima concluzie: Washingtonul trebuie să articuleze urgent o strategie de stabilizare post-conflict pentru Iran, care să nu se limiteze la o așteptare pasivă de prăbușire a regimului și instalarea unui guvern pro-occidental. Experiențele irakiene și afgane demonstrează că vidurile de putere post-conflict pot fi mai destabilizatoare decât regimurile pe care le înlocuiesc. Brzezinski ar fi insistat că un plan politic viabil pentru "a doua zi" este o condiție sine qua non pentru orice intervenție militară responsabilă – iar absența sa reprezintă un deficit strategic fundamental al operațiunii actuale.

A doua concluzie: gestionarea supraextensiei strategice este urgentă. Concentrarea resurselor militare în Orientul Mijlociu slăbește capacitatea americană de descurajare în Indo-Pacific – exact scenariul pe care Brzezinski îl considera cel mai periculos pe termen mediu. China, care percepe Washingtonul ca fiind distras și epuizat de conflictul iranian, va fi mai tentată să testeze hotărârea americană în ceea ce privește Taiwanul sau Marea Chinei de Sud. Realocarea lățimii de bandă strategică este o problemă cu sumă zero pe care fronturile simultane ale administrației Trump au făcut-o structural acută.

A treia concluzie: restaurarea credibilității diplomatice este indispensabilă și nu poate fi realizată doar prin forța militară. Atacul lansat în timpul negocierilor active a generat un deficit de încredere în angajamentele diplomatice americane, pe care niciun număr de lovituri aeriene nu îl poate repara. Reluarea negocierilor la Islamabad trebuie să fie însoțită de garanții credibile și verificabile – nu doar de asigurări verbale – dacă se dorește să fie realizabile un armistițiu durabil și un cadru post-conflict. Formula lui Brzezinski pentru o conducere americană durabilă era "putere plus legitimitate": criza actuală a demonstrat că puterea fără legitimitate este autodestructivă.

8.2 Israel

Israelul se află, pe termen scurt, în poziția celui mai mare beneficiar tactic al conflictului din 2026: principalul său adversar strategic — Iranul — a fost grav lovit; Hezbollah este grav erodat; iar umbrela securității americane pare solidă. Totuși, perspectiva brzezinsiană recomandă prudență în fața euforiei victoriei tactice.

Prima concluzie pentru Israel: victoria militară asupra Iranului nu elimină cauzele structurale ale ostilității regionale față de statul israelian. Dimpotrivă, ar putea alimenta un val de radicalizare în lumea arabă și islamică care va genera noi amenințări — posibil mai difuze, dar nu mai puțin periculoase. Până la începutul lunii aprilie 2026, operațiunile din Liban au dus deja la peste 1.700 de decese civile și militare, generând consecințe umanitare care se vor răsuna la nivel regional timp de ani de zile. Brzezinski a avertizat constant că securitatea pe termen lung a Israelului nu poate fi garantată exclusiv prin forță militară – aceasta necesită o soluție politică la problema palestiniană, pe care conflictul actual o amână și mai mult.

A doua concluzie: dependența tot mai mare de sprijinul american creează o vulnerabilitate structurală. Operațiunile comune SUA-Israel din 2025-2026 au consolidat parteneriatul strategic bilateral la un nivel fără precedent, dar au adâncit și dependența Israelului de o umbrelă de securitate americană, care poate oscila odată cu dinamica politică internă a Washingtonului. Diversificarea parteneriatelor diplomatice — inclusiv explorarea formatelor de dialog regional cu statele arabe moderate — reprezintă o imperativă strategică pe care conflictul actual, paradoxal, o face atât mai necesară, cât și mai dificilă de urmărit.

A treia concluzie se referă la logica escaladării în cascadă. Reactivarea forțelor Houthis și extinderea operațiunilor aeriene israeliene în Liban sugerează că operațiunile militare riscă să se extindă dincolo de parametrii inițial calculați. Brzezinski ar fi subliniat că logica "escaladării domino" este mult mai greu de controlat decât o anticipează planificatorii militari – o lecție pe care conflictul actual o confirmă în timp real.

8.3 NATO

Conflictul SUA-Iran expune Alianța Atlanticului de Nord la o dilemă instituțională de prim rang: implicarea unui stat membru cheie (Statele Unite) într-un conflict major în afara ariei geografice tradiționale de responsabilitate a NATO, în timp ce amenințarea Rusiei la flancul estic al Alianței

rămâne acută. La data de 11 aprilie 2026, NATO, ca instituție, nu este implicată direct în operațiunile iraniene, dar statele membre europene se confruntă cu presiuni economice din cauza creșterii costurilor energetice și a cererilor tacite de sprijin politic pentru acțiunile americane.

Prima concluzie pentru NATO: Alianța trebuie să clarifice urgent dacă și cum se aplică modelul său de securitate colectivă în conflictele în care un singur membru dominant ia inițiativa militară în afara ariei tradiționale de responsabilitate, fără consultarea completă a Alianței. Brzezinski a susținut evoluția NATO de la o alianță defensivă teritorială la un parteneriat global de securitate, dar a insistat că această evoluție necesită un consens autentic – nu o aderare forțată la decizii unilaterale. Credibilitatea instituțională a Alianței depinde de capacitatea sa de a articula o poziție colectivă coerentă, chiar și atunci când această poziție implică un dezacord respectuos cu Washingtonul.

A doua concluzie privește oportunitatea emancipării strategice europene. Conflictul din 2026 demonstrează că Europa nu are capacitatea autonomă de a gestiona crizele majore de securitate din vecinătatea sa extinsă. Brzezinski a văzut parteneriatul transatlantic ca fiind "pilonul vestic al echilibrului eurasiatic" și a susținut că o Europă strategic mai puternică nu slăbește NATO – ci o întărește. Conflictul actual ar trebui să fie un catalizator pentru accelerarea proiectului european de autonomie strategică, incluzând investiții sporite în apărare, capacități independente de informații și o strategie coerentă de securitate a UE pentru Orientul Mijlociu, în sens mai larg.

A treia concluzie privește flancul estic al NATO. Concentrarea americană asupra conflictului iranian reduce, cel puțin la margine, resursele și atenția disponibile pentru descurajarea Rusiei. Statele membre NATO din est – România, Polonia, statele baltice – au un interes vital în a se asigura că angajamentele americane privind apărarea colectivă nu sunt erodate de absorbția resurselor strategice din Orientul Mijlociu. Aceasta necesită o gestionare proactivă a Alianței: măsuri de reasigurare, prezență rotativă a forțelor și reafirmarea explicită a angajamentelor conform Articolului 5, fără complacere față de posibilitatea unui oportunism rus.

8.4 Uniunea Europeană

Uniunea Europeană se confruntă cu consecințe economice imediate ale conflictului – creșterea prețurilor la energie, perturbarea lanțurilor de aprovizionare, presiuni inflaționiste – și cu provocarea de a defini o poziție politică distinctă privind acțiunea militară pe care nu a susținut-o oficial. Această presiune dublă reflectă exact tensiunea pe care Brzezinski a identificat-o în Alegerea: necesitatea de a alege între solidaritatea cu aliatul american și credibilitatea ca actor independent în politica externă pe scena globală.

Prima concluzie pentru UE: Bruxelles-ul trebuie să adopte o postură diplomatică activă în negocierile privind armistițiul, inclusiv prin activarea propriilor canale de dialog cu Iranul și cu mediatorii regionali. O Europă care rămâne tăcută în fața unui conflict major în vecinătatea sa extinsă — unul care afectează direct securitatea energetică a statelor membre — este o Europă care își pierde oportunitatea de a-și afirma maturitatea geopolitică. Infrastructura diplomatică a UE, greutatea sa economică și autoritatea sa normativă îi conferă instrumente care, dacă sunt mobilizate cu coerență și rapiditate, ar putea contribui semnificativ la găsirea unei soluții durabile.

A doua concluzie se referă la securitatea energetică. Perturbarea fluxurilor de hidrocarburi din Golful Persic afectează direct economia europeană, generând argumente suplimentare pentru accelerarea tranziției energetice și pentru diversificarea surselor de aprovizionare. Brzezinski a subliniat că dependența de energia provenită din regiuni instabile reprezintă o vulnerabilitate structurală a puterii occidentale. Criza din 2026 oferă un impuls strategic – chiar dacă este exploatat politic – pentru a avansa investițiile în infrastructură (dezvoltarea coridorului Mării Caspice, extinderea terminalului GNL, accelerarea energiei regenerabile), care ar reduce expunerea europeană la instabilitatea din Orientul Mijlociu.

A treia concluzie privește dimensiunea umanitară a migrației. Conflictul din Iran generează fluxuri de strămutări și crize umanitare, cu potențialul de a avea un impact direct asupra Europei. UE trebuie să dezvolte, în colaborare cu UNHCR și statele membre, planuri de rezervă pentru gestionarea potențialelor valuri migratorii din zona afectată – nu ca o măsură de urgență reactivă, ci ca o anticipare strategică a unei crize a cărei durată și intensitate rămân extrem de incerte.

8.5 România

România ocupă o poziție geostrategică de prim rang în contextul conflictului actual, atât ca stat membru al NATO și al UE, cu o prezență militară americană semnificativă pe teritoriul său, cât și ca ancoraj estic al Alianței în fața presiunii Rusiei. În logica brzezinsiană a "pivoturilor geopolitice", România — situată la intersecția Mării Negre, a spațiului balcanic și a flancului estic al NATO — devine un nod strategic de importanță tot mai mare într-un mediu global de securitate în deteriorare.

Prima concluzie pentru România: criza actuală din Orientul Mijlociu și implicarea masivă a Americii în conflictul cu Iranul constituie un argument suplimentar pentru accelerarea investițiilor în capacitățile de apărare indigene și pentru consolidarea rolului României ca gazdă militară de încredere pentru forțele NATO și ale SUA. România trebuie să valorifice atenția sporită a americanilor asupra flancului estic pentru a asigura angajamente mai puternice și capacități militare suplimentare – tocmai în contextul în care resursele americane sunt solicitate pe mai multe fronturi simultane. O Românie care demonstrează fiabilitate strategică devine mai valoroasă pentru Washington, nu mai puțin, într-o perioadă de suprasolicitare.

A doua concluzie se referă la dimensiunea energetică și la cea maritimă. Portul Constanța și coridorul de tranzit al României pentru hidrocarburi capătă o importanță sporită în contextul perturbărilor din rutele energetice din Golful Persic. România are oportunitatea de a-și consolida rolul de hub de energie alternativă și de platformă logistică pentru redistribuirea fluxurilor de hidrocarburi din Azerbaidjan și din alte surse caspice, reducând astfel vulnerabilitățile europene în cazul blocării Strâmtorii Hormuz. Aceasta nu este doar o oportunitate economică – este o contribuție strategică la reziliența Alianței care poziționează România ca partener cu valoare adăugată, nu ca beneficiar pasiv al securității colective.

A treia concluzie privește securitatea Mării Negre. Conflictul din Orientul Mijlociu nu trebuie să distragă atenția de la amenințările maritime din Marea Neagră, unde prezența militară rusă și conflictul continuu din Ucraina generează riscuri directe pentru securitatea coastei României și pentru libertatea de navigație pe această cale navigabilă critică. Forumul pentru Securitate Maritimă recomandă o vigilență sporită și participarea activă a României la mecanismele NATO de monitorizare maritimă și apărare în Marea Neagră – mecanisme a căror importanță este, dacă e ceva, amplificată, nu diminuată, de instabilitatea regională actuală.

A patra concluzie privește rolul diplomatic regional al României. România a menținut de-a lungul timpului canale diplomatice cu actorii din Orientul Mijlociu și, prin dubla sa apartenență la NATO și UE, poate contribui la eforturile multilaterale de stabilizare. Brzezinski a apreciat statele de mărime medie, cu identități euro-atlantice solide, ca mediatori și facilitatori în conflictele regionale, argumentând că acestea adaugă valoare proceselor diplomatice multilaterale tocmai datorită credibilității lor ca actori principali, fără ambiții teritoriale maximaliste sau hegemonice. Tradiția diplomatică a României, poziția sa geografică și acreditările sale de alianță o poziționează pentru a juca un rol constructiv în arhitectura stabilizării post-conflict – cu condiția ca Bucureștiul să investească în capacitatea diplomatică și în voința politică necesare pentru a-l exercita cu consecvență.

Dincolo de particularitățile fiecărui actor, conflictul din 2026 relevă o tendință sistemică mai profundă: tranziția de la o ordine internațională relativ stabilă, dominată de reguli și instituții, către un mediu caracterizat de competiție strategică intensificată și de volatilitate crescută.

Această tranziție nu implică dispariția normelor internaționale, ci contestarea lor selectivă și aplicarea diferențiată în funcție de interesele actorilor dominanți. În acest context, capacitatea de a articula și de a susține o ordine bazată pe reguli devine un element central al competiției geopolitice, nu doar un obiectiv normativ.

10. EPILOG: CALEA NEALEASĂ

Zbigniew Brzezinski a decedat în mai 2017, cu aproape nouă ani înainte de escaladarea care a culminat cu Operațiunea Furie Epică din 2026. Și totuși, avertismentele sale par scrise pentru a descrie exact această criză. În ultima sa lucrare majoră, *Strategic Vision* (2012), a făcut o predicție sumbră: "Dacă SUA nu își va adapta politica externă la realitățile unei lumi multipolare emergente, vor asista

la erodarea progresivă a supremației sale globale – nu printr-o confruntare dramatică, ci printr-o acumulare de greșeli strategice."¹²

Conflictul din 2026 nu a prăbușit, cel puțin la momentul redactării acestui text, ordinea internațională. Armistițiul fragil aflat în negocieri la Islamabad ar putea oferi o fereastră pentru dezesescaladare. Dar a scos la iveală fragilitatea unui sistem global de securitate construit pe piloni militari, fără contraponderi diplomatice proporționale. A demonstrat că Strâmtoarea Hormuz — un pasaj de 54 de kilometri lățime — poate funcționa ca o pârghie cu care un stat regional poate destabiliza economia globală. Și a confirmat că "pivoturile geopolitice" identificate de Brzezinski acum aproape trei decenii rămân, în esență, aceleași.

Ceea ce s-a schimbat este contextul: o Statele Unite mai puțin dispuse să suporte costurile hegemoniei multilaterale, o Europă încă în căutare de maturitate strategică, o Rusie angajată în propria aventură militară, o China care avansează metodic fără implicare directă în conflicte periferice. Tabla de șah eurasiatică este mai complexă decât în 1997, dar regulile fundamentale ale jocului – identificate de Brzezinski cu o acuitate remarcabilă – rămân neschimbate: cine controlează infrastructura energetică a Eurasiei modelează destinul ordinii mondiale.

România și aliații săi europeni și transatlantici au un interes fundamental în a se asigura că această ordine rămâne una bazată pe dreptul internațional, multilateralism și principiile libertății de navigație și de comerț — o ordine pe care Brzezinski a descris-o ca fiind condiția sine qua non a unei conduceri globale americane responsabile. Prin susținerea acestei ordini — prin investiții în securitate, diplomatie activă și consolidarea instituțiilor multilaterale — România contribuie, în măsura capacităților sale, la construirea unui echilibru eurasiatic stabil, pe care Brzezinski l-a imaginat și pe care conflictul din 2026 îl pune dramatic în pericol.

Calea nealeasă — diplomatie multilaterală susținută, presiune economică coercitivă combinată cu stimulente diplomatice credibile, retragere nucleară monitorizată de AIEA cu garanții de securitate, arhitectură regională de securitate incluzând interesele legitime ale Iranului — rămâne disponibilă, deși mai greu de navigat după faza militară. Arhitectura ordinii postbelice va determina dacă conflictul din 2026 va marca un moment de rezolvare brutală, dar în cele din urmă stabilizatoare, sau deschiderea unei perioade prelungite de fragmentare a Orientului Mijlociu cu consecințe sistematice globale. Moștenirea intelectuală a lui Brzezinski nu oferă rețete ușoare, dar oferă un diagnostic indispensabil: măsura înțelepciunii marilor puteri nu este capacitatea de a lovi, ci de a construi.

În acest sens, conflictul din 2026 poate fi interpretat nu doar ca o criză regională, ci ca un moment de inflexiune în evoluția sistemului internațional. Alegerea între dominație și conducere – formulată de Brzezinski – nu mai este o opțiune teoretică, ci o realitate operațională cu consecințe imediate.

Modul în care actorii principali vor gestiona faza post-conflict va determina dacă această criză va accelera fragmentarea ordinii globale sau va genera premisele unei reconfigurări mai stabile. În ultimă instanță, nu conflictul în sine, ci arhitectura păcii care îi va urma va defini semnificația sa istorică.

BIBLIOGRAFIE

I. Referințe

1. Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 31.
2. Agenția de Știri a Activiștilor pentru Drepturile Omului (HRANA), Raport preliminar privind victimele din ianuarie 2026 (Washington, D.C.: HRANA, ianuarie 2026), citat pe Wikipedia, "Războiul Iranului din 2026", accesat la 11 aprilie 2026 https://en.wikipedia.org/wiki/2026_Iran_war.
3. Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 198.
4. Zbigniew Brzezinski, *The Choice: Global Domination or Global Leadership* (New York: Basic Books, 2004), 9.
5. Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 40-41.
6. Encyclopaedia Britannica, "Războiul din Iran din 2026", accesat la 11 aprilie 2026 <https://www.britannica.com/event/2026-Iran-war>.
7. Zbigniew Brzezinski, *Alegerea: Dominația globală sau conducerea globală* (New York: Basic Books, 2004), 217-219.
8. Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice* (New York: Basic Books, 1997), 214-215.

¹² Zbigniew Brzezinski, *Viziune strategică: America și criza puterii globale* (New York: Basic Books, 2012), 47.

9. Georgetown Journal of International Affairs, "Războiul împotriva Iranului și riscurile globale: spune-mi cum se termină asta", Universitatea Georgetown, aprilie 2026, <https://gjia.georgetown.edu/conflict-security/the-war-against-iran-and-global-risks-tell-me-how-this-ends/>.
10. Agenția Internațională pentru Energie Atomică, Declarație privind activitățile nucleare ale Iranului, 27 februarie 2026, citată în Wikipedia, "Negocierile Iran-Statele Unite 2025-2026", accesat la 11 aprilie 2026, https://en.wikipedia.org/wiki/2025-2026_Iran-United_States_negotiations.
11. Zbigniew Brzezinski, Alegerea: Dominația globală sau conducerea globală (New York: Basic Books, 2004), 130-132.
12. Zbigniew Brzezinski, Marea tablă de șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice (New York: Basic Books, 1997), 54-55.
13. Wikipedia, "Războiul din Iran din 2026", accesat la 11 aprilie 2026 https://en.wikipedia.org/wiki/2026_Iran_war; CNN, "Ziua 41 a conflictului din Orientul Mijlociu", 9 aprilie 2026, <https://www.cnn.com/2026/04/09/world/live-news/iran-war-trump-us-ceasefire>.
14. Zbigniew Brzezinski, Viziune strategică: America și criza puterii globale (New York: Basic Books, 2012), 47.

II. Lucrări principale analizate

1. Brzezinski, Zbigniew. Marea Tablă de Șah: Primatul american și imperatiile sale geostrategice. New York: Basic Books, 1997. ISBN 0-465-02726-1.
2. Brzezinski, Zbigniew. Alegerea: Dominația globală sau conducerea globală. New York: Basic Books, 2004. ISBN 0-465-00800-3.

III. Lucrări suplimentare de Brzezinski

1. Brzezinski, Zbigniew. Viziune strategică: America și criza puterii globale. New York: Basic Books, 2012.
2. Brzezinski, Zbigniew. Marele eșec: Nașterea și moartea comunismului în secolul al XX-lea. New York: Charles Scribner's Sons, 1989.
3. Brzezinski, Zbigniew. Scăpat de sub control: tulburări globale în ajunul secolului XXI. New York: Charles Scribner's Sons, 1993.
4. Brzezinski, Zbigniew. Putere și principiu: Memoriile consilierului pentru securitate națională, 1977-1981. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1983.

IV. Surse primare și instituționale

1. Agenția Internațională pentru Energie Atomică. Declarație privind activitățile nucleare ale Iranului. Viena: AIEA, 27 februarie 2026.
2. Agenția de Știri a Activiștilor pentru Drepturile Omului (HRANA). Raport preliminar privind victimele din ianuarie 2026. Washington, D.C.: HRANA, IANUARIE 2026.
3. Biroul Trimisului Special al Națiunilor Unite pentru Yemen. Declarație privind deescaladarea regională. New York: ONU, martie 2026.
4. Georgetown Journal of International Affairs. "Războiul împotriva Iranului și riscurile globale: spuneți-mi cum se termină asta." Washington, D.C.: Universitatea Georgetown, aprilie 2026. <https://gjia.georgetown.edu/conflict-security/the-war-against-iran-and-global-risks-tell-me-how-this-ends/>.

V. Surse de știri și referințe

1. Encyclopaedia Britannica. "Războiul din Iran din 2026." Ultima accesare: 11 aprilie 2026. <https://www.britannica.com/event/2026-Iran-war>.
2. CNN. "Ziua 41 a conflictului din Orientul Mijlociu -- Netanyahu spune că nu există armistițiu în Liban în timp ce Israelul continuă negocierile." 9 aprilie 2026. <https://www.cnn.com/2026/04/09/world/live-news/iran-war-trump-us-ceasefire>.
3. Mediafax. 'Razboiul din Orientul Mijlociu, ziua 38.' Ultima accesare: 11 aprilie 2026. <https://mediafax.ro/externe/razboiul-din-orientul-mijlociu-ziua-38>.
4. Wikipedia. "Războiul din Iran din 2026." Ultima accesare: 11 aprilie 2026. https://en.wikipedia.org/wiki/2026_Iran_war.
5. Wikipedia. "Negocierile Iran-Statele Unite 2025-2026." Ultima accesare: 11 aprilie 2026. https://en.wikipedia.org/wiki/2025-2026_Iran-United_States_negotiations.

6. LiveUAMap Iran. Monitorizarea conflictelor în timp real. Ultima accesare: 11 aprilie 2026. <https://iran.liveuamap.com/>.

VI. Lucrări de referință în domeniu

1. Kennedy, Paul. Ascensiunea și căderea marilor puteri: schimbări economice și conflicte militare între 1500 și 2000. New York: Random House, 1987.
2. Kissinger, Henry. Ordinea Mondială. New York: Penguin Press, 2014.
3. Mearsheimer, John J. Tragedia politicii marilor puteri. New York: W.W. Norton, 2001.
4. Nye, Joseph S. Puterea moale: Mijloacele către succes în politica mondială. New York: Public Affairs, 2004.
5. Vals, Kenneth N. Teoria politicii internaționale. Reading, MA: Addison-Wesley, 1979.
6. Walt, Stephen M. Originile Alianțelor. Ithaca: Cornell University Press, 1987.
7. Hamdach, Widyane. Încadrarea războiului împotriva terorismului: perspectivele mass-mediei arabe și realitățile geopolitice. 2020.